

Ivan Valent

Muzej grada Koprivnice

ivalent@muzej-koprivnica.hr

Odnos kasnoantičkih nalaza s obzirom na pozнате i prepostavljene antičke komunikacije

Student:

Ivan Valent

Mentorica:

dr. sc. Tajana Sekelj Ivančan

Poslijediplomski doktorski studij arheologije

VI. semestar

Doktorska radionica
29. siječanj 2021.

Nalazi novca 4. stoljeća

- ▶ **Drnje – školski vrt:** 2. polovica 4. st.
- ▶ **Koprivnica - Farkašić, Stari bunar, „Pod kući“:** Konstancije II (337. – 361.)
Konstans (337. – 350.)
Valentinjan I (364. – 375.)
- ▶ **Novigrad Podravski – Koprivnička ulica 75:** Julijan (361. – 363.)
- ▶ **Sigetec:** Konstantin I. (306. – 337.)
- ▶ **Vojvodinec – Turski grad:** Julijan (361. – 363.)
- ▶ **Prugovec:** Constans (333. – 350.)
Gracijan (375. – 383.) 2 komada

- ▶ **Veliki Bukovec – šodrana:** Valentinjan I (364. – 375.)
- ▶ **Virje:** Konstantin I (306. – 337.)
- ▶ **Jagnjedovec – Kamenica, Selir :** 2 novca Crispus (317. – 326.)

Constans (333. – 350.)

Nečitki novac 4. st.

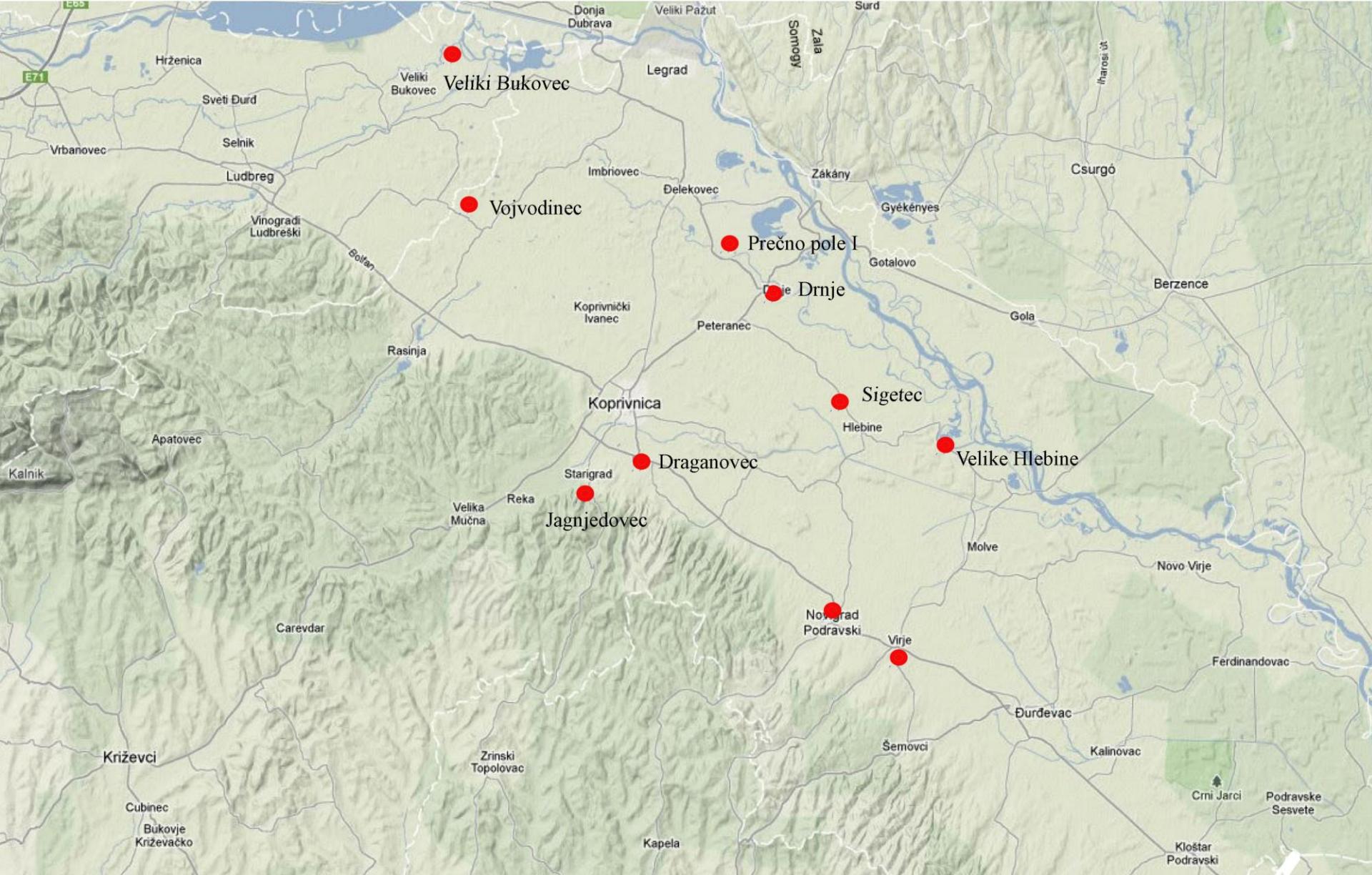
Valentinjan I (364. – 375.)

Valens (364. – 378.)

- ▶ **Torčec – Prečno pole I:** Konstantin (kovan 320. – 321.)
- ▶ **Hlebine – Velike Hlebine:** nečitki novac 4. stoljeća

Ukupno: 11 lokaliteta, 23 komada novca

Kroz cijelo 4. stoljeće

Položaji nalaza novca 4. stoljeća

Kontekst nalaza

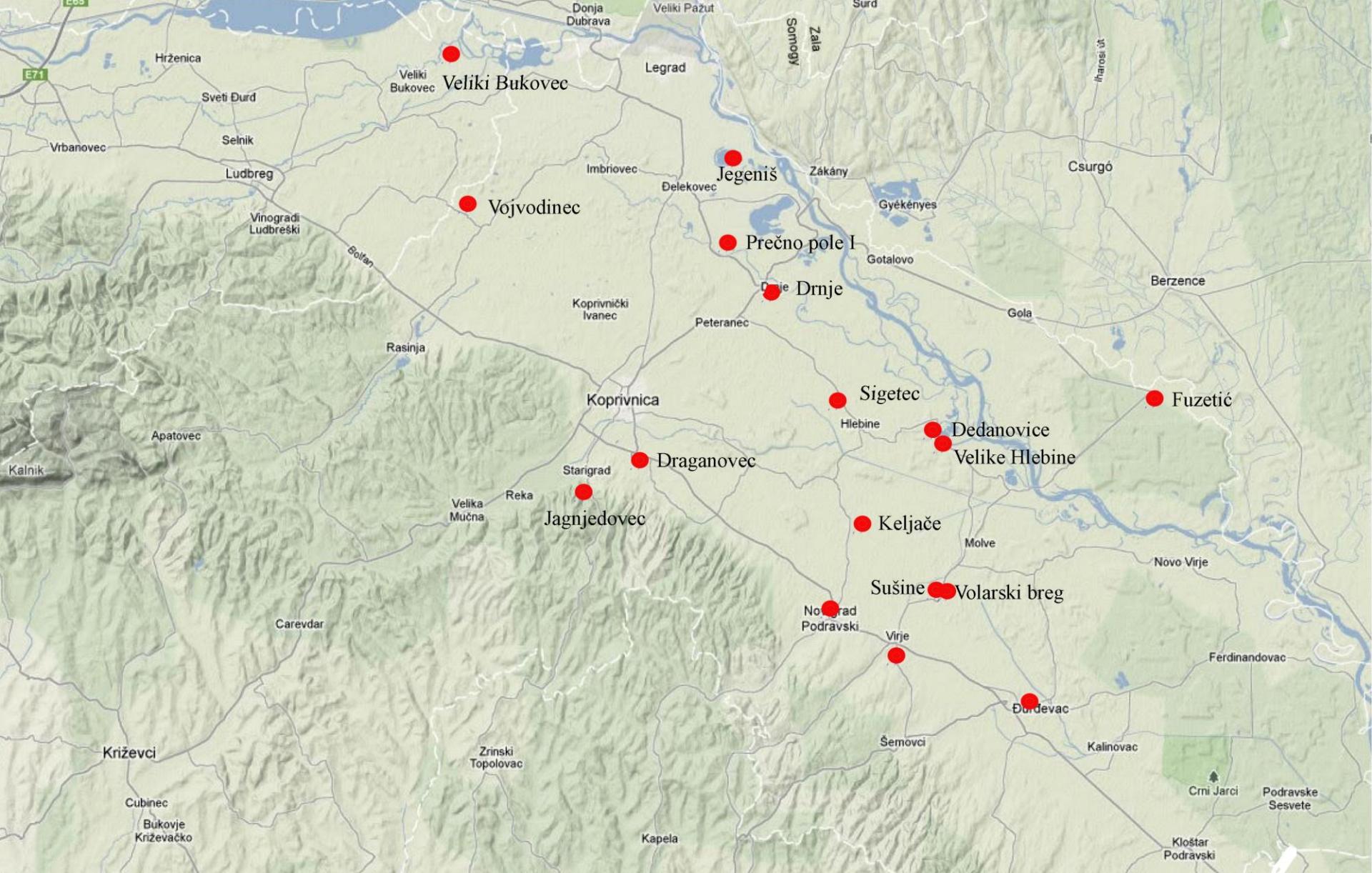
- ▶ Većina su površinski nalazi s kraja 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća. U arheološkom kontekstu su nalazi novca s Velikih Hlebina i Prečnog pola I
- ▶ Osim novca pronađenih na položaju Farkašić – Stari bunar, koji su iz uništenog groba, svi ostali su u kontekstu naselja
- ▶ Širok prostor rasprostiranja pokazuje disperziju naselja kroz cijelu Podravinu
- ▶ Osim položaja Jagnjedovec – Kamenica (Selir) koji je na prvim obroncima Bilogore, svi su pronađeni u nizini

Položaj nalaza / naselja

- ▶ Nalazi novca u nizini ukazuju na linijsko pružanje na dvama pravcima
- ▶ Donja linija prati magistralni put Petovio – Mursa: Farkašić-Stari bunar (Draganovec) - Novigrad Podravski – Virje – Prugovec
To su položaji pretpostavljenih postaja: Draganovec = *Piretis* Virje = *Lentulis*, Prugovec = *Cordono* ; Novigrad Podravski – nalaz privatnih termi 1926. godine
- ▶ Nalazi s položaja Selir, na toponimu Kamenica kod Jagnjedovca su na liniji srednjovjekovne ceste podno utvrde Kamengrad prema jugu koja je na pretpostavljenom mjestu antičke komunikacije
- ▶ Ostali nalazi smješteni sjevernije kroz širi prostor - položaj dravskog poloja (Veliki Bukovec),prve dravske terase (Prečno pole, Velike Hlebine),druge dravske terase (Drnje, Sigetec) i treće dravske terase (Vojvodinec)

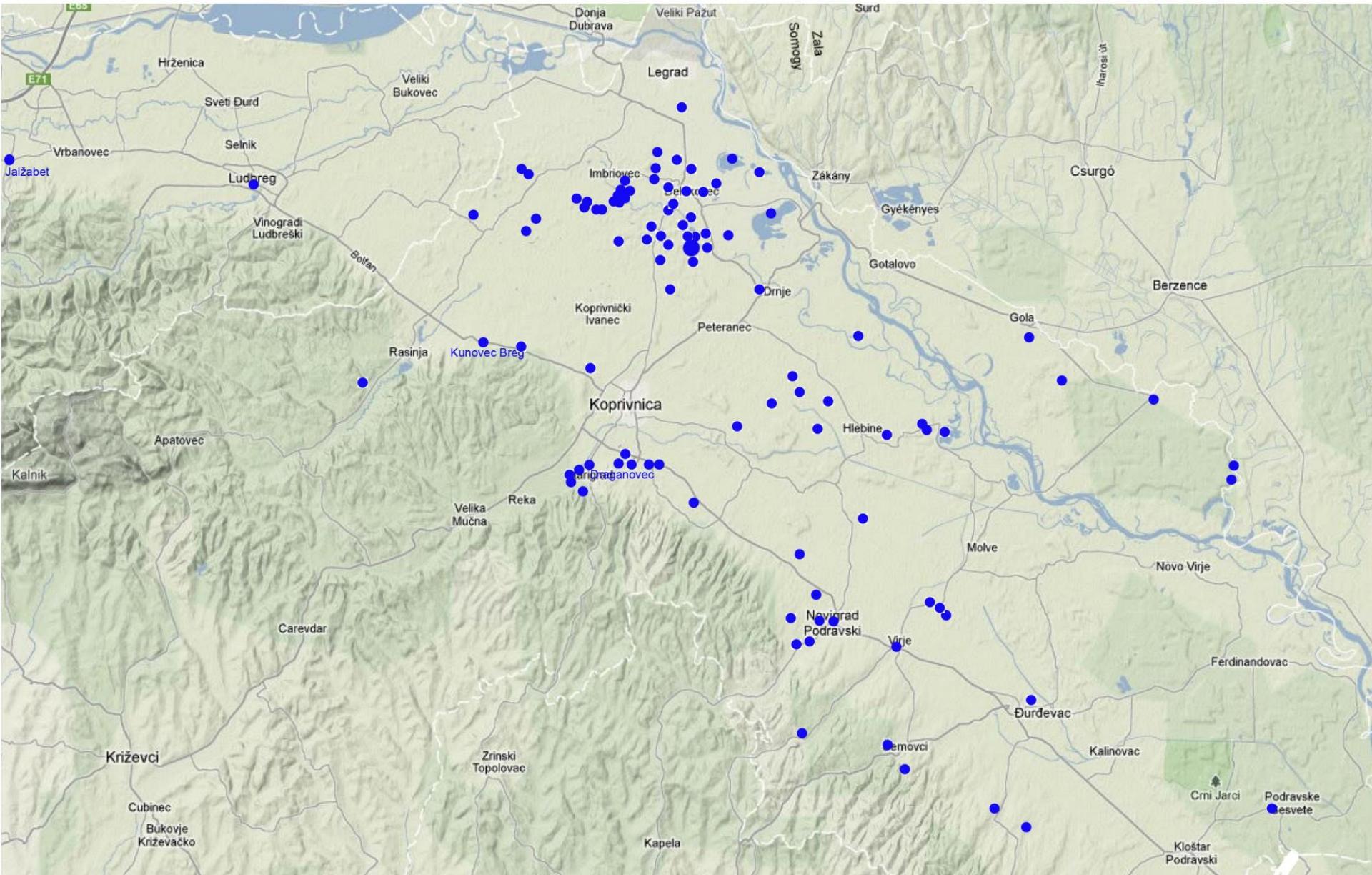
Nalazi spomenika, metalni nalazi i istraživani lokaliteti (4. – 5. stoljeće)

- ▶ Nalaz spomenika: Đurđevac, 4. stoljeće
- ▶ Metalni nalazi: Jegeniš, Delovi – Kelječe (4. – 5. stoljeće)
- ▶ Istraživani lokaliteti: Draganovec, Virje – Sušine, Volarski breg, Hlebine – Dedanovice (4. – 5. stoljeće)
- ▶ Položaj nalaza novca, metalnih i kamenih nalaza i istraživanih lokaliteta ukazuje na dvije linije pružanja – jedna prati magistralnu liniju a druga sjevernu liniju, paralelnu s magistralnom

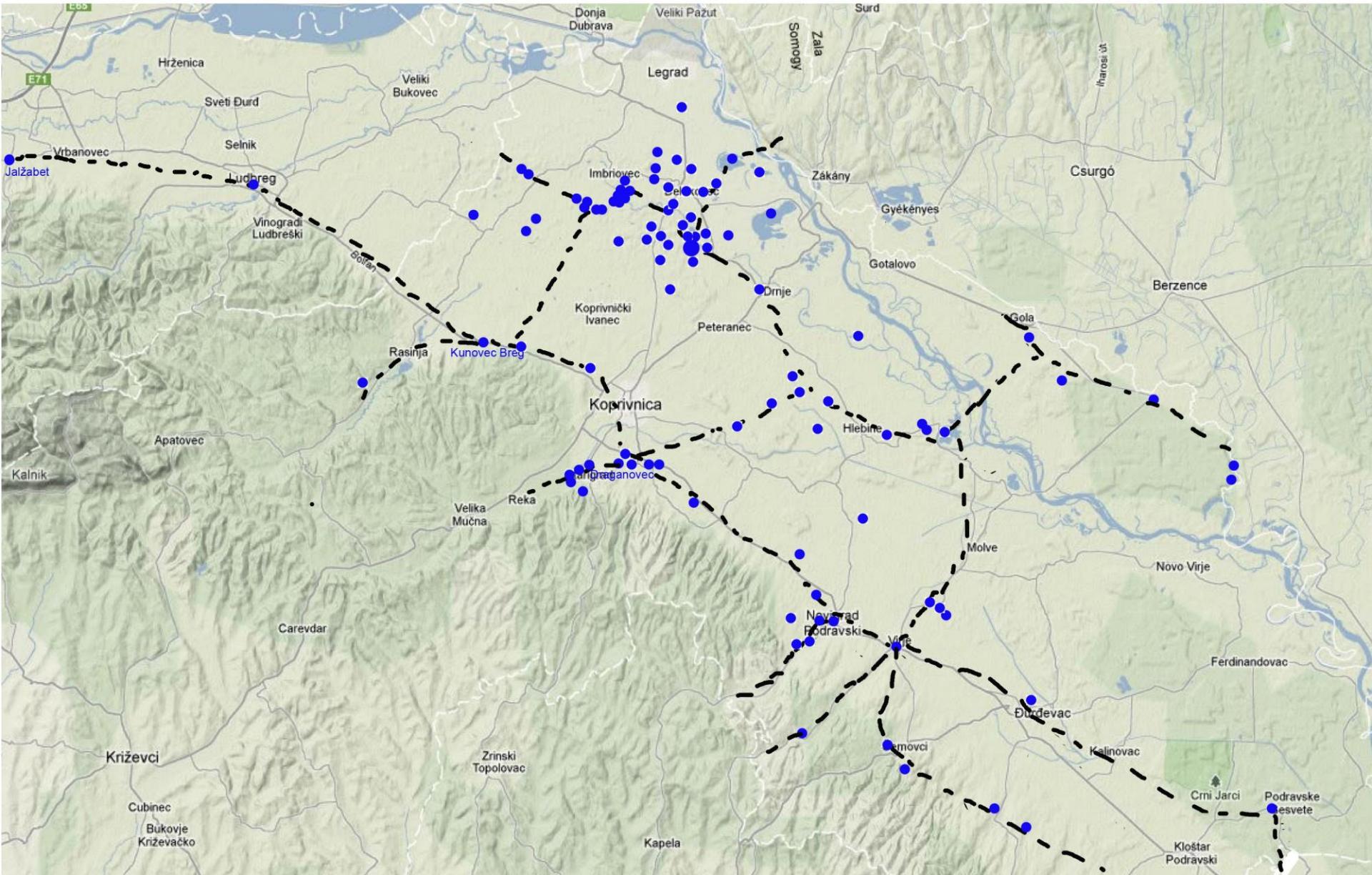

Položaji lokaliteta s nalazima 4. – 5. stoljeća (novac, metalni nalazi, kameni nalaz, iskopavanja (keramika)

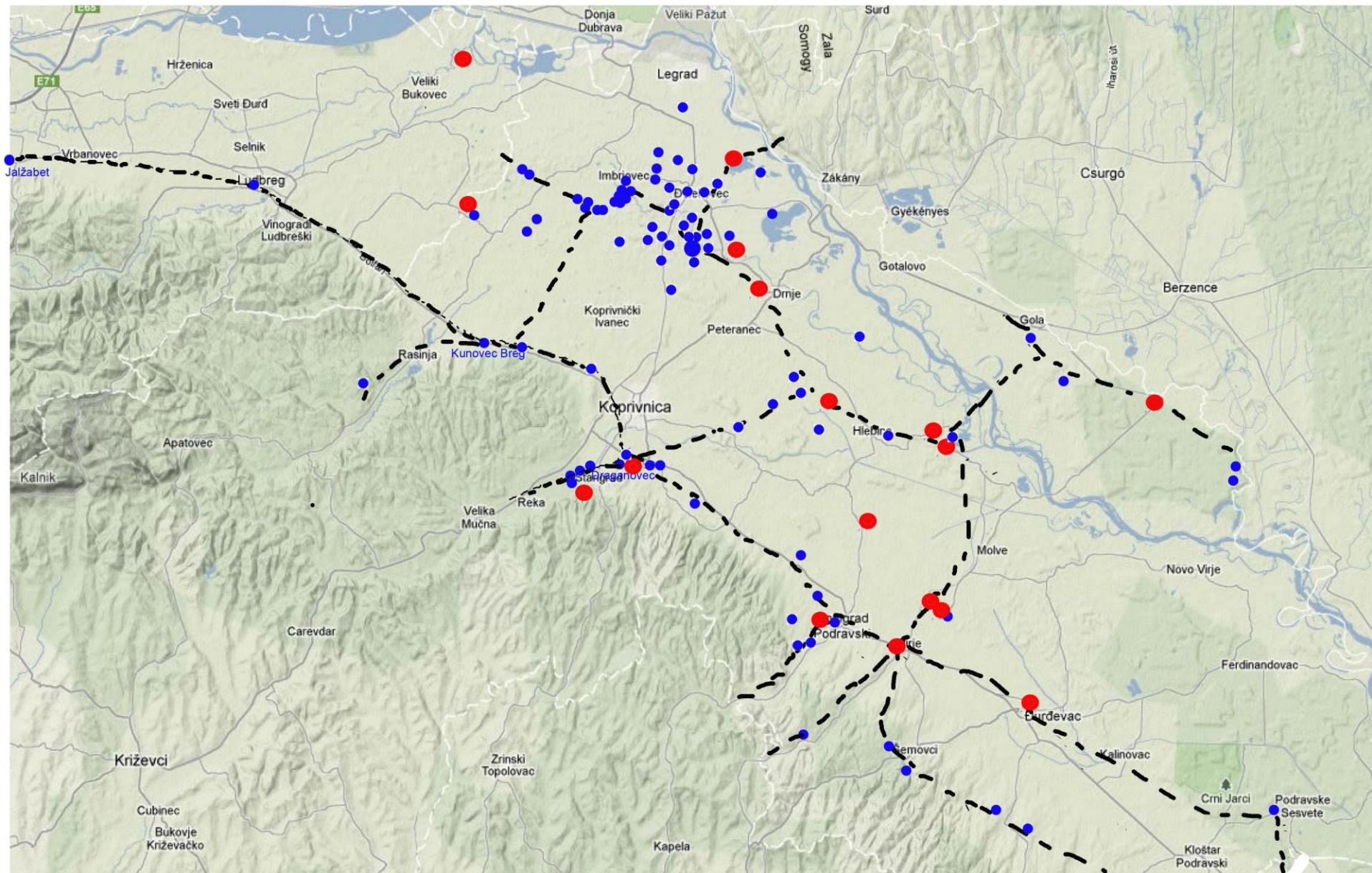
- ▶ Pretpostavka o dvjema paralelnim komunikacijama koje su prolazile kroz Podravinu i preko Drave – međusobno povezane poprečnim komunikacijama
- ▶ Izrada radne karte dosad poznatih položaja antičkih naselja (površinski nalazi keramike, slučajni nalazi novca, ostave novca, položaji groblja pod tumulima)
- ▶ Uz pretpostavljene položaje postaja, većina naselja nema tragove arhitekture, no pojedina, veća imaju: Đelekovec – Vidak, Koledinec – Koledinski lug I, Đelekovec – Donji batjan. Tragovi na položaju Koprivnica – trafostanica.
- ▶ Velika koncentracija tumula oko Torčeca, Đelekovca, Imbriovca i prema Koledincu (prema šumi Križenčija) – linija prema Ludbregu
- ▶ Istočno i južno od Torčeca, tj. šume Jasenovec nisu ubicirani tumuli.
- ▶ Druga velika koncentracija tumula u Prekodravlju (okolica Gole, Novačke, Ždale, šuma Repaš) koja se nastavlja u susjednu Mađarsku, no južno od Drave se ne pojavljuju

Položaji zabilježenih antičkih lokaliteta na prostoru Podravine i Prekodravlja

Položaji zabilježenih antičkih lokaliteta na prostoru Podravine i Prekodravlja s poznatim i prepostavljenim linijama komunikacija

Položaji zabilježenih lokaliteta iz razdoblja 1. – 5. stoljeća na prostoru
Podravine i Prekodravlja s poznatim i pretpostavljenim linijama komunikacija
(crveno označeni nalazi 4. – 5. stoljeća)

- ▶ Prezentacija je pripremljena kao podlog / radna verzija za buduća istraživanja antičkih komunikacija na temelju dosad prikupljenih podataka
- ▶ Karte prikazuju trenutno stanje istraživanja – pojedini su prostori intenzivnije rekognoscirani te je na njima i zabilježena veća koncentracija lokaliteta
- ▶ Lokaliteti s površinskim nalazima keramike za koju se samo tehnološkom i tipološkom usporedbom smatra da pripadaju razdoblju 4.- 5. stoljeća, no nisu istraživani, nisu posebno naznačeni.
Razlog je činjenice da je iskopavanje lokaliteta Log-Parag 2 kod Koprivničkog Ivanca pokazalo da se takva gruba lokalna keramika s jačim pečenjem, većim primjesama pijeska i metličastim ukrasima na vanjskoj stijenki, koji se pružaju do linije ramena (nalazi s lokaliteta Dedanovice u zatvorenom kontekstu,) pojavljuje od početka 3. stoljeća.

- ▶ Lokaliteti s nalazima novca 4. stoljeća imaju dulju okupaciju (raniji nalazi novca ili tegula u slučaju termi kod Novigrada 2. – 3. stoljeća s istih lokaliteta nisu navođeni), kao i položaji pretpostavljenih groblja (Draganovec – Stari bunar, Pepelara - šuma Fuzetić)
- ▶ Zasad većina istraživanih lokaliteta iz vremena 5. – sredine 7. stoljeća ima raniju pretpovijesnu i antičku okupaciju na položaju ili neposredno uz njega: Virje – Sušine, Virje – Volarski Breg, Hlebine – Dedanovice, Hlebine – Velike Hlebine
- ▶ Jedini lokalitet koji nema jest Torčec – Prečno pole I, on ujedno i jedini nema zabilježene tragove metalurških djelatnosti
- ▶ Preferiranje položaja ranijih naselja na linijama komunikacija u razdoblju između 5. – sredine 7. stoljeća?

Svi navedeni položaji su nizinski, uz potoke

Zaključak:

- ▶ Položaji postaja funkcioniraju sigurno tijekom 4. stoljeća, no nije za sada moguće reći do kada – nisu istraživane. Smještene su na 4. dravskoj terasi, podno obronaka Bilogore
- ▶ Osim postaja funkcioniraju i manja naselja u nizini prema rijeci Dravi, no također nije jasno do kada
- ▶ Metalni nalazi u jezeru Jegeniš i Šoderica sugeriraju na uništena groblja (4./5. – 6. stoljeće), ali i prijelaze preko Drave koji se koriste od pretpovijesti
- ▶ Nalazi s jezera Gabajeva greda (prapovijesni i antički) sugeriraju također položaj prijelaza, kao i nalaz novca 4. stoljeća na mjestu današnje šodrane u Velikom Bukovcu
- ▶ Treća linija komunikacije je sama rijeka (nalaz stele 3. st. iz Gabajeve Grede – Prosenica I)
- ▶ Nalaz iz V. Bukovca upućuje na naselje uz samu Dravu, tj. povišenu terasu (poloj) iznad nje. Isto se može zaključiti i za Jegeniš i Šodericu
- ▶ Trajanje naselja nije moguće potvrditi bez ciljanih sondažnih/sustavnih iskopavanja više istovjetnih položaja

Natuknica o visinskim položajima

- ▶ Nalaz više komada novca 4. st. na položaju Selir na toponimu Kamenica kod Jagnjedovca (1903. godina) – visinski položaj (?) – dosadašnjim pregledima nije još ubiciran
- ▶ Terenski pregledi usmjereni na visinske položaje na prostor oko Novigrada Podravskog, Javorovca, Miholjanca, Šemovaca na linijama pretpostavljenih komunikacija preko Bilogore, gdje su zabilježeni raniji antički lokaliteti, nisu zasad naišli na pozitivne rezultate
- ▶ Uočeno kako su sva pregledana uzvišenja glinovita i pjeskovita – problem izgradnje utvrde bez osnovne sirovine – kamena
- ▶ Pitanje izvora sirovine za izgradnju privatnih termi kod Novigrada Podravskog?
- ▶ Mogućnost izgradnje drvenih utvrđenih položaja – problem prepoznavanja položaja danas
- ▶ Linija prema Rasinji i dalje na jugoistok ima nalaze kamena na prostoru bilogoskih uzvišenja (okolica Ludbreškog Ivanca) koji su izmiješani i pokriveni pijeskom i glinom
- ▶ Problem nepostojanja geološke i pedološke karte – sve je položaje za koje se sumnja mogućnost smještaja visinskog naselja potrebno obići

Hvala na pozornosti!